

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 16.

Lýsingaprisur fyri petitreglur: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 17. apríl 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringarárið — Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brévsynnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

8. árg.

Landshandil.

Hér í blaðnum hevur fleiri ferðir verið skrivað um *landshandil* — og »endnu mere følger», sum tað stendur í sálminum. — Landshandil er einstöðandi við *monopol*, og spurningurin kemur so fram, um navnðið *monopol* ikki her hjá okkum vekir minnir um eina tíð, tá ikki var gótt at liva í Føroyum. Öll hava vit hoyrt um *monopol*-tíðina, tá dimmið svart lá yvir okkara landi, vit hava hoyt um teir menn, Nólsoyar-Páll og Niels C. Winther, sum arbeiddu fyri frihandli, um *Tjaldríð* sum kom og *kleyv* dimmið svarta, og hvussu frihandilin varð heilsaður sum hin ljósi dagur omaná svørtu nátt. — Navnið *monopol* handil er illa kent í Føroyum, og nógvar hevur verið talað og skrivað her hjá okkum um *monopol* handilin danska í Grønlandi — og tað ikki við mjúkastu orðum.

Men, siga okkara góðu vinir, ið skriva um *landshandil*, tað er jú ikki ein tilfalan *monopol* handil, sum hin gamla í Føroyum og hin núverandi í Grønlandi, vit tala og skriva um, tað er ein *landshandil* við teim vorum, sum í *stórstu* mongd verða fluttar higgar til landa, t. d. kol, salt, cement, olja og tilfikt, og skal inntøkan av hesum handli falla landinum til góðar og ikki einstokum monnum, og ultið iv kann vinningurin av hesum verða stórrur. — Tann, ið hesum handli skal stýra, er lögtingið, sum ivaleyst hevur nógvar handilskonar menn millum sínar limir — vit minnst aftur á tíðina, tá *»teir seldu grýn»* — og sjálvsagt má so við og við, ella alt fyri eitt, öll vora dragast inn undir *landshandil*, sum á tann hátt verður hövuðshandilsstøðan fyri allar Føroyar. — Men á somu tíð má og skal hesin sami *landshandil* eisini verða hövuðshandilsstøðan fyri tí vøru, vit hava at selja, *fiskurin*. — Tá so öll okkara sola er undir einari hond, lögtingsins, okkara egnu, tá veit væl við!

Í kriggstíðini og í tíðini tætt aftaná høvdu vit *landshandil*; læt tað í hvussu er verða okkum eitt *»memento morie»*, áður vit aftur fara undir *landshandil*! — Tað skilið, ið tá var út í odd og egg — Gud fri og verji okkum væl fyri nokkum tilfllum eina ferð enn! Men er tað móguligt at fáa ein *landshandil*, drivnan av lögtingi okkara, sum kann vinna okkum inntøkur — stórar — til okkara landskassar, samstundis sum varan verður lættari fyri keyparin, bæði í

stórum og í smáum (en gros og en detail), lat okkum so fáa hann í lag — men skal hann koma til at líkjast *»krigshandlinum»*, so lata vit hann fara.

Hann, ið hesi orð skrivar, er ikki handilskonur, og aðrir, ið hava skrivað um henda handil, eru tað heldur ikki; men tað kundi verið, at handilskonir menn vildu skrivað nakað um ein *landshandil*, sum kundi verið Føroyum at gagni. — Blaðið hetta stendur opið fyri teim.

Fiskamarknaður.

Vit eins og hini blóðini hava frá herra Magnus Skæling fingið hesa grein hansara senda, og vit vilja fegin lata hana koma í bladið. Men tíverri kemur hon nakað seint — tó betur er seint enn ongundið.

Hr. Redaktør! De bedes hofligst om at optage nedenstaaende i Deres ærede Blad:

1. »Dimmakættling» for 28. f. M. Nr. 27, staaer følgende Slutningsbemærkning at læse i en Artikel betitlet »Spansk Klipfisk-Kontingenteringer»: »Det er nu en byende Nødvendighed, at der søges oparbejdet nye Markeder for færøsk Fisk. Nu kan ikke ventes længer.» Efter dette Citat at domme saa ser det ud som der intet er gjort i Retning af at finde fremmede Markeder; jo vist er Forsøgene gjort, men da der endnu ikke foreligger noget positivt Resultat, saa skyldes dette, som jeg tidligere har fremhævet, *os selv*. Underlægnede var den første Færing som med offentlig Støtte rejste til Brasilien med den Hensigt at finde et nyt Marked for den færøske Klipfisk.

Ved min Ankomst til København henvendte jeg mig i Udenrigsministeriet og fremviste anbefalingskrivelse fra Lagtinget og Føroya Skipara- og Navigatørfelagi, og bad om Ministeriets Assistance. Den Kontorchef, jeg talte med, gav mig beredvillig de Oplysninger, han var i Stand til, og lovede at instruere den danske Gesandt i Rio de Janeiro, saaledes, at der af Gesandskabet kunde ydes mig Støtte. Men da Kontorchefen under Samtalens videre Forløb erfarede, at jeg ikke havde Kendskab til en Skrivelse fra det danske Gesandtskab til Udenrigsministeriet, dateret 8. Februar f. A., viste han mig denne og spurgte forbeholdt, om jeg da ikke gennem Færø Amt havde faaet udleveret Genpart af bemeldte Skrivelse. Da jeg besvarede Spørgsmaalet benægtende, gentog han det, og overleverede mig derefter en Genpart af Skrivelsen, hvis Indhold, om jeg forliden min Afrejse fra Thorshavn var blevet gjort bekendt med den, vilde have været af stor Betydning for mig under

Forberedelsen af Rejsen. Det fremgaar af Skrivelsen, at Anledningen til denne netop er min forestaaende Rejse, og Gesandten henstiller ogsaa, at jeg bliver gjort bekendt med de Oplysninger, han giver.

Skrivelsens Ordlyd er følgende:

Legation Royale de
Danemark, Rio de Janeiro
8. Februar 33.

Lib. No. 166, J. No. 66,
F. 1. No. 40.

Kobmand Magnus Skælings
Stipendierejse til Brasilien.
Um's Skr. No. 203 af 8. Dec.
1932. Um's J. No. 66, B. 10
Brasilien.

Det fremgaar af de senest modtagne danske Aviser, at der af Laurits Andersen's Fond er tilstaaet Kobmand Magnus Skæling af Thorshavn et Beløb af 800 Kr. til i Brasilien at undersøge Afsetningsmulighederne for færøsk Klipfisk.

At Indberetninger herfra i Aarenes Lob, senest Indberetning No. 32 af 30. Januar f. A. fremgaar det at naar den direkte Indførsel til Brasilien af færøsk og islandsk Klipfisk er saa ringe som Tilfældet er, skyldes det ingenlunde Mangel paa Efterfølgelse fra brasiliansk Side. Der er tværtimod al Grund til at antage, at der vilde kunne afsættes endog ret betydelige Kvanta færøsk og islandsk Klipfisk herne, hvis der kunde fremskaffes jævnt og fast Tilbud af en Vare, der er tilberedt og emballeret, saaledes som Markedet herne kræver, og saaledes som Brasiliens andre Leverandører præstere.

Det fremgaar imidlertid af den med Udenrigsministeriets ovenciterede Skrivelse fulgte Gengivelse af en Erklæring fra »Føroya Fiskaútflutningsfelagið», at man ikke er i Stand til for Tiden at fremskaffe saadanne Tilbud paa færøsk Klipfisk.

Efter Tilskyndelse af Islands Kommitterede i Udenrigsministeriet under mit Ophold i København i afvigte Sommer er jeg f. T. i Færd med at udarbejde en ny Oversigtsrapport angaaende det brasilianske Klipfiskemarked, der antagelig vil kunne indsendes i Løbet af et Par Maanedre. Under mit Arbejde hermed har jeg ved en Samtale med en af de største lokale Klipfiskeimportører faaet bekræftet, at det ikke kan nytte at fremkomme med Tilbud, der ikke tilfredsstiller det herved nævnte Markeds Krav m. H. T. Tilberedning og Emballage, idet disse Krav er baseret paa Erfaringer angaaende Transportforhold og klimatiske Betingelser.

Hvis Hr. Skæling ikke allerede er rejst, kunde der maaske derfor være Grund til at henstille til ham, at han, forinden han eventuelt begiver sig paa en Studierejse til Brasilien, undersøger om man overhovedet fra færøsk Side kan tilbyde en Vare, der tilfredsstiller de brasilianske Krav, der iøvrigt ogsaa bortset fra nærværende Gesandtskabs Indberetning er velkendt saavel i Island som paa Færøerne, hvis Fisk, efter hvad

herværende Importører har meddelt Gesandtskabet, i stor Udstrækning sælges til Skotland for der at præpareres og emballeres til Videreforsendelse hertil.

Iøvrigt er det en Selvfølge, at Gesandtskabet med Interesse imødeser Hr. Skælings eventuelle Besøg i Brasilien, og at man, hvis det maatte ønskes, vil bistaa ham paa enhver Maade under hans Ophold herne.

Hvis Hr. Skæling enten offentliggør eller til Laurits Andersen's Fond indsender en Rapport om sin Rejse, vilde Gesandtskabet sætte Pris paa, om muligt, at faa tilsendt et Eksempplar af Rapporten.

(sign. Boeck).

Nu staaer tilbage at spørge hvorfor Amtmanden har hemmeligholdt denne Skrivelse for mig; for en uindviet i dette Forhold, vil det ogsaa være ganske umuligt at hitte paa Svar, men saa meget synes givet, at Amtmanden har forsonet at ekspedere en Sag, som det uden Tvivl er paalagt ham. Dette er saa meget mere alvorligt som han maatte vide at det ikke blot var mig han kom til at lægge Hindringer i Vejen for, da det var paa Færøernes Vegne jeg var ude for at finde et nyt Marked.

Imidlertid opnaaede jeg dog alligevel et Resultat, og da den udrakte Haand ikki blev modtaget, saa skyldes det ene og alene det saakaldte »Føroya Fiskaútflutningsfelagið». Jeg skal herved hidsætte det Telegram, som det danske Konsulat i Santos d. 10. Novbr. f. A. paa min Foranledning sendte til det — som det siden vidste sig ret tvivlsomt — Fiskaútflutningsfelagið:

Utlutningsfelaget,
Thorshavn.

Ship immediately to order Santos consignment hundred cases largest fifty medium forward documents consulate payment guaranteed

Danish Consulat for Skæling.

Det voldte mig en Del Besvær med at tilvejebringe en Garanti fra Køberen Bento de Carvalho & Cia, men takket være den dygtige Konsul, der fik fremskaffet Garantien, skulde man mene at intet var til Hinder for at den omtalte Proveordre blev sendt. Det forbydsede mig derfor ikke saa lidt da jeg ved min Tilbagekomst telefonisk henvendte mig til »Føroya Fiskaútflutningsfelagið» og spurgte om Fiskene var sendt af Sekretær Jens av Reyni til erfare, at Felagið ingen Fisk kunde faa! Dette maa være et tilstrækkeligt Bevis for, at denne saakaldte »Eksportforening» ikke i Realiteten eksisterer, men dog alligevel optræder den ganske ugenert som Autoritet ved at afgive Erklæringer baade til Udenrigsministeriet og Gesandtskabet i Rio de Janeiro om, at Tiden endnu ikke er inde for Færøerne til at eksportere Fisk til Brasilien, da man som Forholdet foreløbig er, først maa sende Fiskene til Skotland for der at præpareres. Omrentlig saaledes lod den Erklæring, signeret Jens av Reyni, som Gesandten læste op for mig. Jeg gad vide om det saakaldte »Føroya Fiskaútflutningsfelagið» har haft Mandat til paa de færøske Eksportørers Vegne, at give en saadan Erklæring. Præpareringen bestaar i, at Fiskene faar en Efterfølgning, og da der nu findes mange Torverier her paa Øerne, saa er vi nu i Stand til at gøre dette uden at behøve at sende Fiskene til Skotland for at tørres og emballeres. Den færøske Fisk kommer ind paa det brasilianske Marked som britisk Vare og ikke som Dansk-Færøsk.

Lad dette, som jeg her har sagt være nok forebilde, men mit Haab er, at det maa lykkes Færøerne at finde et Afsetningsmarked for Fiskene i Brasilien, nu Spanien ikke vil mere.

Det skal til Slut bemærkes, at jeg fik al tænkelig Assistance fra de danske Autoriteter baade i Ind- og Udlandet, og derfor virker det saa meget mere nedslaaende, at erfare, at man bliver modarbejdet herisid eget Hjemland.

Magnus Skæling.

Henda grein tykist at sýna okkum, at alt hetta tosið, um at finna nýggjan fiskamarknað, er ónyttugt. Ti hava vit ongan fisk at senda til Brasilien t. d., so hava vit ivaleyst heldur ongan at senda nakra aðra staðni, og so er ikki neyðugt at hava nakran útsíðan av at leita eftir »nye Fiskemarkeder».

Er tað tað, at útførsalan til Brasilien krevur aðra hagræðing av fiskinum enn t. d. til Spanien, so er hetta eingin — ella skuldi ikki verið nakar — ampi, tí vit hava jú nú her í Føroyum ein hóp av turkikhúsum, sum Magnus Skæling eisini sigur. Og eru tey ikki soleiðis gjord, at alt fiskaturkiarbeiðið kann gerast har, má tað við skjótheit fáast í lag, at tey kunnu lata fiskin frá sær í tí standi, sum hvørt einstakt land krevur.

At føroyskur fiskur má sendast hiðani til Skotlands at verða gjordur liðugur og at pakkað, tykist okkum nakað »mystisk»! Sjálvsagt má fiskurin sendast beinleiðis hiðani og til tað land, sum keypir hann, so hann kemur hagar sum **føroyskur** fiskur. Igjøgnum tíðirnar er nóg nóg *»fisksaksari»* gjørt við okkara fisk, nú er tíðin komin til, at hann verður seldur og keyptur sum tað, hann er, **føroyskur fiskur**! Er tað ikki nóg mikið, at stórir partur av okkara úr Spanien tilfórda salti kemur á eingilsku handils-